ARAD
város

KULTURÁLIS ÉS TURISZTIKAI IDEGENVEZETŐJE

2012

fogalmazás :

SC STACONS SRL

grafika:

SC STACONS SRL

fényképek :

SC STACONS SRL
Doru Gomboş
Aradi Polgármesteri Hivatal

nyomda:

SC CARMEL PRINT SRL

A nyomtatvány Dél-kelet Európai transznacionális program keretében készült az Europai Bizottság, a Román Kormány és ay Aradi Önkormányzat támogatásával .
Projekt kod SEE/A/169/4.1/X

Bemutatás

Arad a Maros partján fekvő város, egy multikulturális központ, amely megtart az örökségéből különböző kultúrákat, eseményeket, történelmi és művészeti időszakokat, amelyek együtt képezik báját és kedvességét.

I. Történelmi referenciák

1028 – Arad térségének első okmányokban lévő első kimutatása
1331 – A hely megemlítése a Bécsi képes krónikában
1551 – A helységet elfoglalják a törökök
1599 – Felszabadítják Mihai Viteazul csapatai
1616 – Újbol török uralom alá kerül
1687 – Habsburg fennhatóság alá kerül
1702 – Létrejön Arad első céhje – a szücsöké
1715 – A város első iskoláját (német nyelvü tanítással) a római-katolikus minorita szerzetesek alapították
1765 – Mária Terézia a vár építését rendeli el
1812 – Létrejön a Preparandia
1817 – Hirschl Jakab megépiti az első kőböl készült színházat az országban
1833 – Létrejön Aradon a hatodik európai zenei konzervatórium
1834 – Arad megkapja a Szabad királyi város címet
1846 – Liszt Ferenc hangversenyt ad Aradon, a következő évben pedig Ifj. Johann Strauß
1849 – A magyar forradalom leverése
1869 – Létrejön az első közlekedési vállalat – lóvontatta villamosokkal
1877 – Pablo Sarasate és Henryk Wiernawski koncerteteznek
1890 – Megalakul az első Aradi Filharmóniai Társulat
1909 – Marta, az első gépkocsi gyár Magyarországon
1913 – Az első villocmositott vasútvonal Kelet-Európában, a nyolcadik a világon, Arad és a Hegyalja között
1918 – A Román Központi Nemzeti Tanács székhelye Aradon
1918 - R.K.N.T., átveszi a hatalmat Erdélyben
1920 – Kifejlödnek az ITA, FITA, TEBA textilgyárak, a Neumann malom és a Lengyel bútorgyár
1920 – koncertezik George Enescu
1924 – koncertezik Bartók Béla
1926 – A cukorgyár alapítása
1929 – Meg lehet érezni a gazdasági krízist, több kissebb gyár bezár, az ipar 22 nagy vállalatba egyesül
1930 – Létrejön a Polyrom lakk és festékgyár
1936 – Létrejön az Uzina Tehnica Arad (Aradi Tehnikai Gyár) – melynek tevékenysége az izzólámpák gyártása
1937 – A város a legerösebb gazdasági központ Erdélyben
1959 – Az ország első játékgyára, az ARADEANCA
1962 – Az ország első óragyára VICTORIA
1989 – Arad, Temesvár után a második szabad város az országban

II. Javasolt útvonalak

A MAROS MENTÉN

3 óra 30 perc

- 01 Kultúrpalota
- 02 Múzeum
- 04 Régi színház (Hirschl)
- 11 Vörös templom
- 12 Katolikus templom
- 19 Új katedralis
- 21 Városháza
- 22 Csanádi Palota
- 25 Andrényi Palota
- 26 Törvényszék
- 27 Pénzügy Palota
- 28 Megyeháza
- 29 Volt főispáni épület
- 34 Rozsnyai gyógyszertár
- 35 Kovács Palota
- 42 Domány Palota
- 47 Szabadkőművesek páholya
- 49 Moise Nicoară Kollegium
- 59 Kárpáthy gyógyszertár
- 61 K. Andrényi közraktár
- 62 K. Andrényi közraktár
- 63 Vaslakat ház
- 64 Munkásotthon
- 70 Régi Kaszinó
- 74 Arad vára
- 77 Mártírok keresztje
- 79 Szentháromság szobor
- 83 Személyiségek mellszobrai

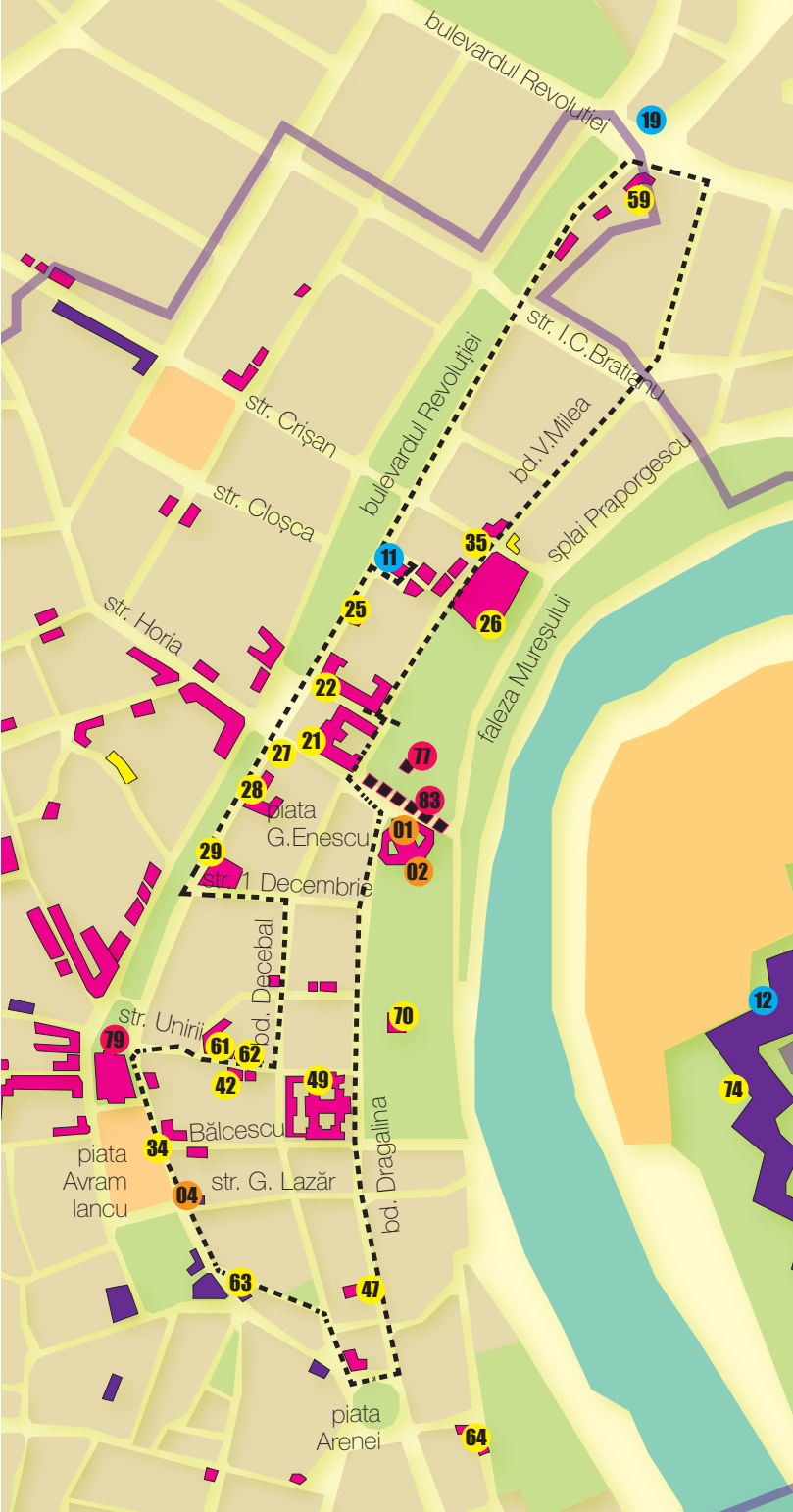
bulevardul Revoluției
19
59
str. I.C.Brătianu
bd.V.Milea
splai Praporgescu
faleza Mureșului
str. Crișan
bulevardul Revoluției
str. Cloșca
str. Horia
11
35
26
25
22
21
27
28
77
83
01
02
29
piata
G.Enescu
str. 1 Decembrie
bd. Decebal
str. Unirii
79
61
62
42
49
70
12
74
Bălcescu
piata
Avram
Iancu
34
04
str. G. Lazăr
bd. Dragalina
63
47
piata
Arenei
64

II. Javasolt útvonalak

KERESZTÜL A VÁROS KÖZPONTJÁN

3 óra 45 perc

03 Klasszikus szinház
05 Megyei Könyvtár
06 Alfa művészeti galéria
07 Clio művészeti galéria
08 Szerb templom
09 Ortodox katedrális
10 Római Katolikus templom
13 Református templom
14 Neológ zsinagóga
15 Ortodox zsinagóga
16 Fatemplom
17 Fatemplom
23 Neuman Palota
24 Hermann Palota
30 Bohus Palota
31 Reinhardt Palota
32 Szabó Palota
33 Szerb Palota
36 Fenyves Palota
37 Szántay Palota
38 Șt. Cicio-Pop ház
39 Földes Palota
40 Nachtnébel Villa
41 Azorr-fül-gége kórház
43 Nádasdy Palota
44 Diecezana épülete
45 A görög katolikus plébánia
46 Az aradi Preparandia
48 A fiúiskola
51 A leánygimnázium
52 Teológiai akadémia
53 Tóth Árpád háza
58 Víztorony
65 Nemzeti bank
66 Victoria bank
67 Crucea Albă (Fehér Kereszt) Hotel
68 Boul Roșu (Vörösökör) Fogadó
69 ABC-ul de aur (Arany ABC) Fogadó
73 Românul Palota
75 Nepomuki Szent János szobor
76 Megbékélés Parkja

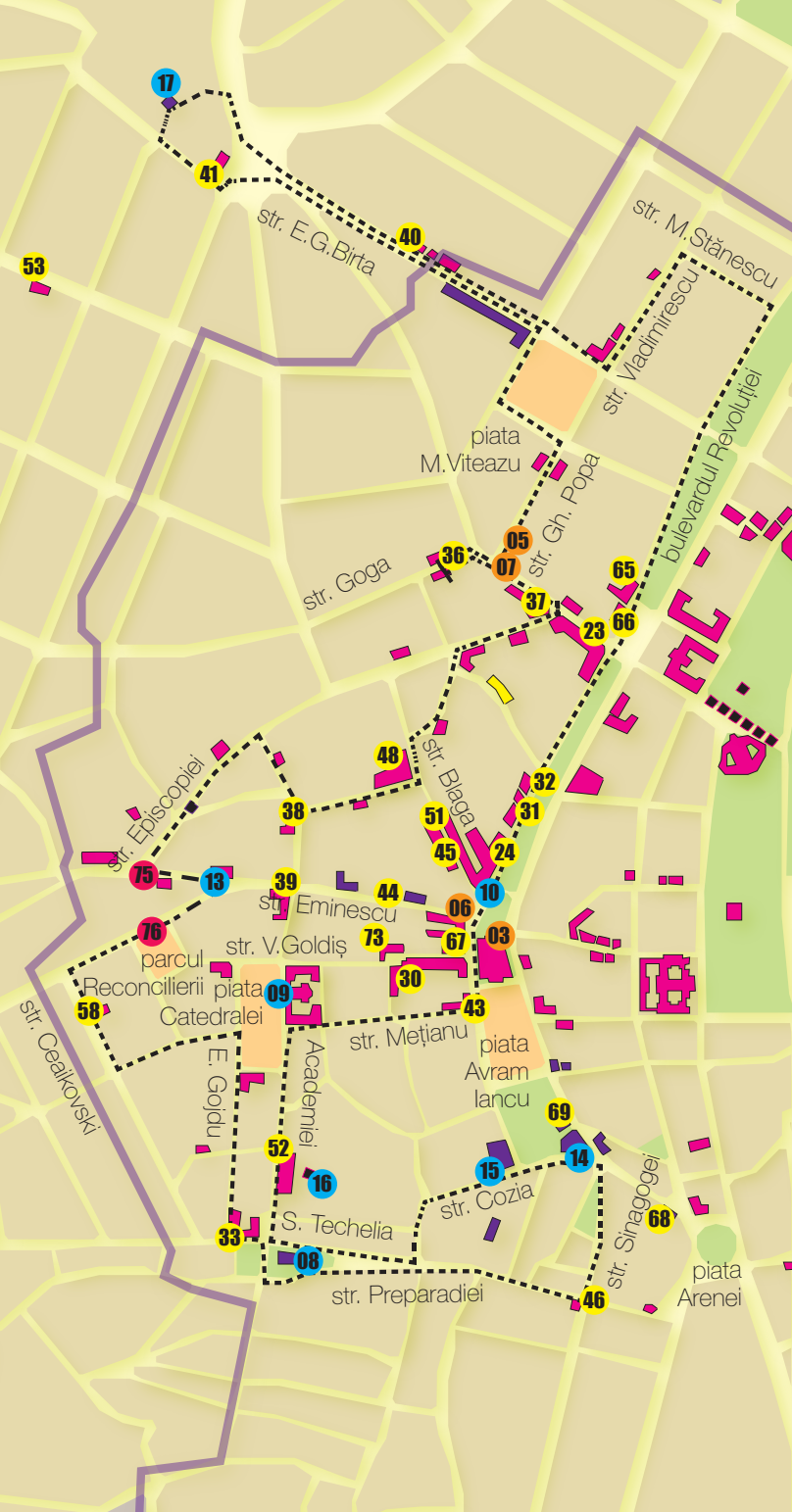
17
41
str. E.G.Birta
40
53
str. M.Stănescu
str. Vladimirescu
bulevardul Revoluției
piata
M.Viteazu
str. Gh. Popa
05
07
36
str. Goga
37
65
66
23
48
str. Episcopiei
38
str. Baga
32
31
51
45
24
75
13
39
str. Eminescu
44
10
06
76
parcul
Reconcilierii
str. V.Goldiș
73
67
03
09
piata
Catedralei
30
43
58
str. Mețianu
piata
Avram
Iancu
str. Cealkovski
E. Gojdu
Academiei
69
52
14
16
15
str. Cozia
S. Techelia
68
33
08
str. Sinagogei
piata
Arenei
str. Preparadiei
46

II. Javasolt útvonalak

A MAROS TÚLOLDALÁN

2 óra 45 perc

18 Katolikus templom és plébánia
50 Nopcsa Palota
55 Traian híd
57 Sörgyár
60 Régi vámház
72 Beller ház
74 Arad vára
78 13 vértanú emlékoszlopa
80 Szentháromság obeliszk

str. Bălcescu
bd. Decebal
str. Eugen Popa
str. Paris
Calea Romanilor
74
78
piata
13 martiri
55
60
str. Cetății
str. A. Ipătescu
72
80
50
57
18
Calea Timișorii

III. Látnivalók

ARADI ÉPÜLETEGYÜTTES

Az aradi történelmi épületegyüttes megegyezik ennek központi területével, és ezt nagy részben a város 1834 és 1918-as évek közötti legvirágzóbb időszakának köszönhetjük. A kokett vidéki város építészeti gyöngyszemei, amelyek minden utcasarkon megmutatkoznak, egy kellemes sétánnyá teszik azt. A minden lépésnél jelen lévő épületek, terek, parkok emlékezetünket gazdagítják.

Olyan helyek, mint a Cloșca utca, ami az elbűvölő Art Nouveau/Szecessziós épületeikben gazdag, az óváros terei (Cozia tér, a szerb templom tere, a Vörös templom épülete, a Plevna tér), a régi idők parkjai (Eminescu park, a Gyermek park, a Megbékélés Park), vagy a Mețianu sétáló utca a kicsiny mellékutcákkal, a múlt varázsát idézik újra.

A város gazdag lehetőségeinek köszönhetően, a hatóságok folytonosan foglalkoznak az értékek kiemelésével. A hosszútávú stratégia abban mutatkozik, hogy kulcsfontosságú helyek lesznek meghatározva, mint például a Mețianu sétálóutca. Ez egy összekötő utat képez a régi város részeihez, vonzza a látogatókat a régi épületek és építmények büvőlete felé.

Egy másik látványossága a városnak, amely a látogatókat vonza és egy kellemes pihenőhelyet kínál az a felújított Városliget (Parcul Padurice), ami a régi park része, ahol a XX. század elejétől ritka, egzotikus növényeket találhattunk. Jelenlegi vonzóereje a zenélő szökőkút, egy kellemes pihenőhely a turistának a városi séta közben.

01. Kulturális intézmények

1

A KULTÚRPALOTA

George Enescu tér 1. szám

Az épületet a Kölcsey Kulturális Egyesület megbízásából 1911-ben kezdték építeni abból a törekvésből kiindulva, hogy létrehozzanak a városnak egy, a helyi múzeumnak, könyvtárnak és koncertteremnek otthont adó épületet. Az épület elkészítésére nemzetközi pályázatot írtak ki.

Végül az aradi Szántay Lajos építészre bizták a Kultúrpalota felépítését. Az épületátadása 1913 október 25-én történt. A koncertteremhez vezető út egy csodálatosan kivitelezett. márvánnyal diszített termen vezet keresztül, amely egy sor oldalsó ablakkal van megvilágítva.

A kupola boltozatán a Naprendszer és a Halley üstökös látható, amely az építés idején haladt el a Föld közeli pályán, ezzel ösztönözve az apokaliptikus víziókat.

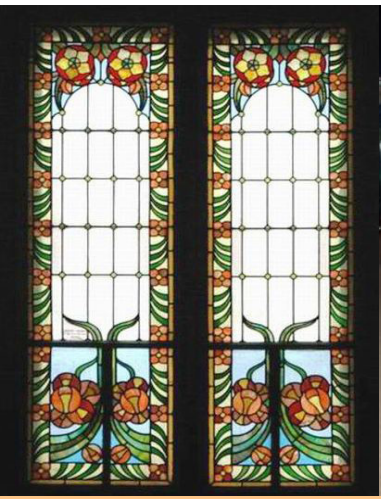

2

AZ ARADI MÚZEUM

George Enescu tér 1. szám

Az ezt követő időszakban az aradi közönség számos zenei személyiséggel találkozhatott a koncertteremben. Megemlítjük a nagy tenor Traian Grozăvescu által adott híres koncerteket, Richard Strauss és Bartók Béla szerepléseit, valamint a nagy zeneszerző és hegedűművész, George Enescu koncertjeit.
Jelenleg a Kultúrpalota épülete otthont ad a Megyei Múzeumnak és az Állami Filharmónikanak.

Az aradi múzeum 1893-ban nyította meg kapuit az 1848-as forradalommal kapcsolatos kiállítással, amely az Állami Színház második emeletén foglalt helyet. Két évtizeddel később a Ereklye Múzeumot elköltöztették az újonnan épült Kultúrpalotába. Itt láthatóak a régészeti gyűjtemények, a középkori történelmi kiállítás, valamint az európai művészetek galériája. A két világháború között került ide egy néprajzi kiállítás, valamint két emlékszoba, Vasile Goldiș és Ștefan Cicio-Pop politikusok emlékére.

01. Kulturális intézmények

3

IOAN SLAVICI KLASSZIKUS SZÍNHÁZ

Revoluției körút 103. szám

A város vezetősége 1868-ban elhatározta a városháza és a színház építését. A szükséges 700.000 forintot egy bécsi bank biztosította. Az 1874-es átadásnál jelen volt I. Ferencz József császár is. Kezdetben a bejárat a Vasile Goldiș utca felől volt, a körútra néző részen a városi kávézó működött.

Az 1882-es tűzvész után az épületet Halmay A. tervei alapján újították fel. Az 1955-ös második tűzvész után a színház jelentős átalakításon ment át, a főbejárat átkerült a körút felöli oldalra, az előadótermet megkisebbítették, hozzáépítettek egy studiót, a hat korinthoszi oszlopra felkerült egy féldombormüves timpanon.

4

A RÉGI SZÍNHÁZ (HIRSCHL)

Lazăr Gheorghe utca 3.szám

A bécsi származású Iacob Hirschl kereskedő által építetett régi színház épülete mintegy 190 éve áll a város központjában. Erre az épületre úgy kell tekinteni, mint az első állandó színházépület az országban. Tudvalevő, hogy 1817 őszén itt működött a Kun Christoph által vezetett német színitársulat. Az első fontos eseménye a színháznak a „Thalia" színrevitele volt.

Az évek során olyan művészek léptek fel mint: Treuman, Déryné, vagy a Pascaly társulat, Mihai Eminescu-val, mint súgóval. A régi színház 1873-ban bezár, hogy 1907-ben felavassák az első aradi mozgófilmszínházat Urania néven. Itt vetítettek először román filmet, A függetlenségi háború ("Războiul Independenței") címmel. Az előadóterem jelenlegi formáját 1917-ben nyeri el.

01. Kulturális intézmények

5

A MEGYEI A.D. XENOPOL KÖNYVTÁR

Gheorghe Popa de Teiuș utca 2-4. szám

Az aradi A.D.Xenopol könyvtár otthont ad Románia egyik legértékesebb régi könyvgyüjteményének, amely 1481 és 1900 között megjelent ritka történelmi dokumentumokat tartalmaz francia, német, latin, magyar, ógörög, angol, lengyel, héber valamint olasz nyelven.

Az első köz könyvtár 1913-ban nyílt a Kultúrpalotában. A könyvtár gyűjteménye 1918, december 1 után egyre jobban felduzzadt, köszönhetően a sok adománynak, amit a központi és helyi intézményektöl, valamint jelentős személyektől kapott. Kétszeri székhelycsere után, 1984-ben a könyvtár elfoglalja a jelenlegi helyét. Az eklektikus stílusban épült és a szecessziós stílusú belső dekorációval gazdag könyvtár épitése a XX század elejére tehető.

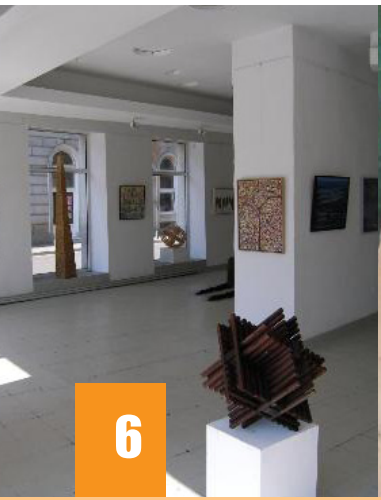

6

DELTA GALÉRIA

M.Eminescu utca 2. szám

Az aradi Képzőművészek Szövetsége igen aktívan részt vett kiállításokon, különösen ott, ahol a művészi minőségen volt a hangsúly, mind helyi, mind nemzeti és nemzetközi szinten, valamint rajz és szobrászati kiállításokon, biennálisokon.
Arad egy igen erős művészeti kisugárzású központá vált, mely méltóan képviselí a kortárs román művészetet

7

CLIO GALÉRIA

Gheorghe Popa utca 2-4.szám

Az épület földszintjén működik a Clio művészeti galéria, amely művészeti kiállításoknak ad otthont. 1984-től az emeleten működik Arad Múzeumának a Művészeti Galériája, amely különféle időszakos és állandó kiállításoknak ad helyet. Itt megtekinthető több kiemelkedő európai festő alkotása, kezdve a firenzei Iskolától és egészen a kortárs művészekig.

02. Templomok

Iovan Tekelija volt az aradi szerb határőrök főkapitánya a XVIII. sz. elején

8

SZENT PÉTER ÉS PÁL SZERB TEMPLOM

Sârbească tér 1. szám

Sava Tekelija (1761–1842) volt az első szerb származású, aki elnyerte a jogtudományok doktora címet, alapítója a „Matica srpska”-nak, aradi származású mecénás, előkelő politikus és üzletember.

Arad legrégebbi épülete amely 1699 és 1702 között épült. A templom építését a szerb határőrség kapitánya, Iovan Popovici Tekelija finanszírozta. A Péter és Pál Apostoloknak szentelt templom jelenlegi formáját 1790-1822 között nyerte el, amikor is az alapító dédunokája, Sava Tekelija magasitotta a tornyot négy méterel, Ukrajnából jött mesteremberekkel, egy rokokó stílusú homlokzatot alkotva. A templomban őrzik Arad város céheinek legrégebbi zászlajait.

9

KERESZTELÖ SZENT JÁNOS ORTODOX KATEDRÁLIS

Catedralei tér

A régi templom lebontása után, Procopie Ivaşcovici (1853 - 1873) püspök kezdeményezte egy új templom felépítését, amely méltó képviselöje az úgynevezett „Tekelija kert”-nek. A terveket az aradi épitész, Cziegler Antal készítette. A munkálatok 1862-től 1865-ig tartottak. A templom homlokzata a klasszikus barokk stílust jegyeit viseli magán, majd egy háromszögű timpanon-nal végződik.

Az 1905-1906-os restaurálás során készült el a tetötéri rész is, valamint ekkor került befejezésre a tornyok díszítése is.
Az ikonosztázt Ianici Mihai, a festményeket Alexici Nicola és Zaicu Ioan készítették. Az 1764-es dátumot viselő harang a régi ortodox templomból származik. Három bizánci stílusú festmény került 1966-ban Profeta Eremia festőtől a külső részre.

02. Templomok

10

SZENT ANTAL RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Revoluției körút 96A: SZÁM

Arad központjában található a Minorita rend temploma. 1902-1903-ban épült egy barokk templom helyén Tabacovici Emil, építész tervei alapján. Az épület több funkciót is betölt, mint például helyet ad egy könyvnyomdának is, amely a Minorita rend oktatási szükségleteit elégíti ki. A templom eklektikus stílusú, magán viselve a klasszicista, a barokk és a reneszánsz elemeket is. A bejárat fölött található egy másolat Michelangelo PIETA szobráról.

Az oltár fölött található Vastagh György festménye, amely a templom védőszentjét Páduai Szent Antalt ábrázolja. A jobb oldalon lévő oltárok felett találhatóak Ferdinand Schissler festő barokk stílusú festményei, amelyek a régi templomból kerültek ide. Az ólomüveg ablakok igazi remekművek.

11

EVANGÉLIKUS-LUTHERÁNUS TEMPLOM

Revoluției körút 61.szám

Az úgy nevezett "Vörös"-templom Szántay Lajos építész tervei alapján, neogótikus stílusban épült, Frick József kivitelezésében az 1905-1906-os években. A háromhajós templomot, melyben a központi főhajó 15 méter magas, amit csúcsíves oszlopfő nélküli pillérek, valamint a Kassán készült faoltár uralnak.

A 13 ólomüveg, amely Budapesten készült a két nagy egyházreformert (Luthert és Melanchtont), valamint Jézus Krisztus életéből vett részleteket ábrázol. A templom harangjait - 3 drb. - Hönig Frigyes öntőműhelyében készült. Az épületet 1992-1994-ben felújították, esemény amelyet a folyosón található emléktáblán tüntetnek fel.

02. Templomok

12

FERENCES TEMPLOM

Arad Vára területén

Az Arad Várában található templomot első formájában az Assisi Szent Ferenc rendhez tartozó szerzetesek építették 1705-ben. A várat utólag építették a templom köré. Az utolsó négy szerzetes Kapisztrán Szent Jánosnak volt elkötelezve, 1861-ig a templomban éltek Utána a templom kizárólag katonai kórház lett.

Mivel jelenleg mind a templom mind a vár a nyilvánosság elől zárva van, egy 1975-ben készült film segítségével tekinthető meg.

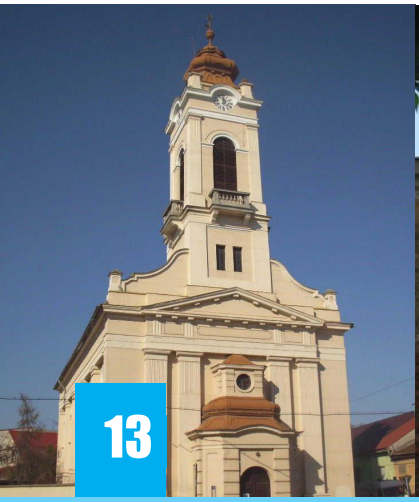

13

A REFORMÁTUS TEMPLOM

Mihail Eminescu utca 33. szám

A templom 1840-ben épült a református közösség által megvásárolt telekre. A templom tervét Hoffer Joseph, osztrák építész készítette, klasszikus barokk stílusban, amihez egy pár görög építészeti elemet vegyített.
A homlokzaton a négy egyszerű falpillér felett egy háromszög alakú timpanon emelkedik.

A főbejárat, tipikus barokk stílusban épült, a templomtornyon - mely 2004-ben lett utoljára felújítva - lehet látni e stílus díszítő elemeit. A templom egy imateremmel lett nagyobbítva, mely felett helyet kapott a kórus és az orgona, Szántay Lajos építész tervei szerint. Az előcsarnokban két emléktábla van elhelyezve.

02. Templomok

AZ ORTODOX ZSINAGÓGA

Cozia utca 12. szám

Arad város Ortodox Zsinagógája a Cozia utca 12 szám alatt található és 245 m^2 – en terül el. Szecesszió stílusban épült, amely az 1910-es években volt elterjedve Erdélyben, és nagyban hozzájárul a város arculatához.
Az ortodox judaizmus, a zsidó vallás konzervatív ága, amiben az ősi szokásokat változatlanul alkalmazzák.

NEOLÓG ZSINAGÓGA

T. Dobra utca 10. szám

A kétszintes épületben található az aradi zsidók székhelye, mely Aron Chorin rabbi (1766-1844) idején, azaz 1823 és 1834 között lett építve. Az aradi Heim Domokos építész által tervezett épület majdnem négyzet alakú, klasszicista stílusban épült. Belül található egy spanyol mór stílusú gazdagon díszített zsinagóga, melyben egy kiváló minőségű orgona található. A zsidóság neológ ága a XIX. században jelenik meg kizárólag a magyar nyelvterületen; a neológia egy az újjításokat elfogadó zsidó vallási irányzat.

16

FA TEMPLOM

Episcopiei utca 60-62.szám

A harmadik aradi fa templom Szent György-nek lett szentelve, mely az Episcopiei utcában az Ortodox Egyházmegye parkjában található, újabb kelethezése, mint a másik kettő, mivel 1848 körül építették.

17

FA TEMPLOM

Andrenyi K. utca 1-3. szám

Az 1724-ben épített Fa Templom, eredeti festményeket oriz 1750-ből való, melyet a Curtea de Arges-i David "festő" készített. Groseni-ből (Arad megye) át költöztették a megyei kórház parkjába, ahol is helyreállítva a beutalt betegek használatára lett bocsátva.

02. Templomok

18

ÚJARADI KATOLIKUS TEMPLOM ÉS PLÉBÁNIA

Timișorii út 33. szám

A legelső templomot a kolonista svábok építették 1727-ben. A jelenlegi Új-aradi római-katolikus templom, mely a késői barokk stílusjegyeit hordozza magán, 1812 és 1821 között lett építve. Az egyhajós templom Szent Mariának lett szentelve, és a főoltár feletti festmény a Szent Szüzet és a Gyermeket ábrázolja.

Az 1725-ben épített lakóház a legrégebbi épület a városban, mely rövid ideig mint Ferenc-rendi kolostor is szolgált, majd a helyi sváb közösség római-katolikus plébániája lett.
Bár számos változáson ment keresztül, épület megőrizte eredeti barokk stílusát, a bejáratnál kitűnik a barokk díszítésű rizalit.

19

AZ ÚJ ORTODOX SZENTHÁROMSÁG KATEDRÁLIS

A Szentháromság székesegyház a helyi román ortodox egyház, az Érseki szék és az Arad Főegyházmegye székhelye, ami Ioan Haprian, aradi építész tervei szerint épült.

Az aradi székesegyház alapkövét 1991 - ben Timotei Seviciu, aradi Érsek helyezte el.

Daniel Pátriárka szentelte fel 2008 december 6-án és 2009 november 28-án székesegyházzá lett avatva.

A székesegyház 5 harangja, szimbólizálva az 5 érzéket, Európa leghíresebb harangöntödéjében, Ausztriában, Innsbruck-ban, lett elkészítve. A kereszt a nagy kupolán 7,30 m magas, a többi, a kisebb kupolákon 3,5 méter magas.

02. Templomok

20

OSZLOPOS SZENT SIMON KOLOSTOREGYÜTTES

Dunării utca 170. szám

Az épületegyüttes 1760-1762-ben épittetett Sinesie Jivanovici püspök (1751-1766) által, Gáj negyedben, mely ragyogó példája a provinciális ekleziasztikus barokk stílusnak, amit nyáron püspöki kúriának is használtak. A templom és a kúria egy U alakú épületegyüttest alkot. A leggazdagabb diszítés a kúria keleti homlokzatán található, mely tartalmaz rizalittal és volutával diszített pilléreket.

A kuria nyolc helyisége eredetileg barokk stílusú gipsz stukkóval lett díszítve, amik az épülethez illő eleganciát adnak.

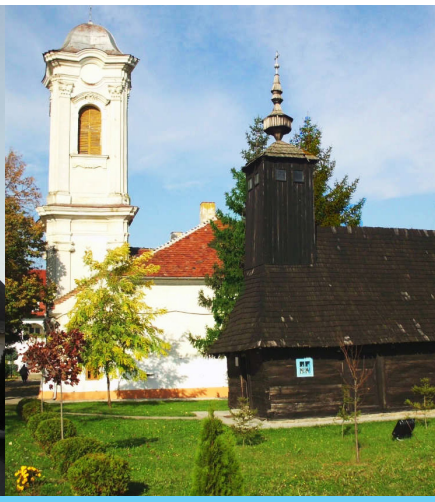

A templom barokk stílusát kihangsúlyozza a kétfelé osztott torony, az alsó rész sarkait ión fejezetes, a felső részét korinthoszi fejezetes pilaszterek díszítik.
Az eredeti ikonosztázt, amely a kolostor múzeumában található, a híres művész Tenecki Stefan (? -1798) festette.Mind a 22 festmény barokk stílusban készült. A jelenlegi ikonosztáz egy bizánci stílusú Moldovában készült munka.

Az alapító földi maradványa az oltár előtti síremlék alatt található. A kolostor udvarán található még az a történelmi Fatemplom, amely Szent Péter és Szent Pál apostolok nevét viseli, és 1745-1754-es évekbol keltezhető.

03. Jellegzetes épületek

21

A KÖZIGAZGATÁSI PALOTA

Revoluției körút 75. szám

Eredetileg Lechner Ödön, budapesti építész tervezte, de a helyi követelményeknek megfelelően Pekár Ferenc aradi építész alakította át. A neoreneszánsz stílusú közigazgatási épület Arad jelképe. Itt voltak és vannak jelenleg is a legfőbb intézmények, a Városháza és a Prefektúra. Átadása 1877-ben történt, a Svájcból hozatott toronyóra rá egy évre lett felszerelve, és a mai napig is működik.

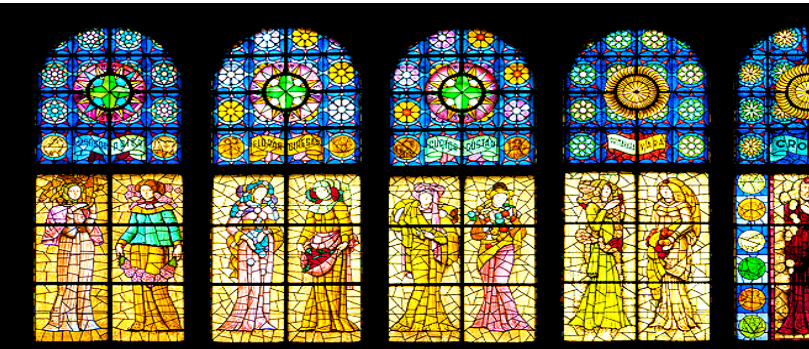

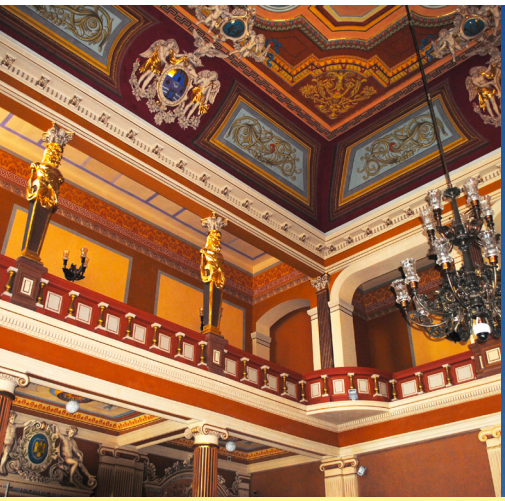

A flamand városházák tornyaira emlékeztető torony 54 méter magas. A központi részében egy impozáns diszteremben Arad első stukatúr címerét őrzik.

Az előcsarnokban egy sor ablak található, amely Muránó-i festett üvegből készült, és amit Sever Frentiu festőművész tervezett az 1960-as években, és amit 1977-ben egy Szappanos nevezetű mester elkészített.

03. Jellegzetes épületek

A CSANÁDI PALOTA

Revoluției körút 73. szám

Az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak megbízásából 1892-ben épült, az Ybl Miklós építész tervezői iroda munkái szerint.
A neoreneszánsz épület három bejáratának boltozatán még találhatóak vallásos és más témájú falfreskók. A belső udvarban két gázzal működő világító lámpa található.

NEUMAN PALOTA

Revoluției körút 78. szám

1891-ben építette a Neumann nagyiparos család, Arad egyik legnagyobb lakóházát, a főút felöli szárnyában található egy 200 személy befogadóképességű bálterem, amely nemesfákból készült intarziákal van diszitve.
Az épület homlokzatán a Neuman család címere látható.

24

HERMANN PALOTA

Revoluției körút 96. szám

Az 1880-as évek elején épült, Hermann Gyula aradi kereskedö megrendelésére.
Az eklektikus stílusú két emeletes épület neobarokk elemeket tartalmaz. Eredetileg négy luxus lakosztályból és egy tágas udvarbol állt. A bejáratot Sámson és Herkules szobra őrizte, amelyek Tóth András aradi szobrász müvei.

25

ANDRÉNYI PALOTA

bd. Revoluției nr. 69

1880 és 1890 között építette az Andrényi család. Az épület homlokzata neoromán stílusú, gazdagon díszített ajtókkal és ablakokkal, különleges fali dekorációkkal. 1948-ban az Úttörők Palotája lesz, majd 1990-től a Gyermekek Palotája.

03. Jellegzetes épületek

A TÖRVÉNY-SZÉK

Vasile Milea körút 2. szám

A törvényszék épületének átadása 1892-ben történt. A bejárat két oldalán dór stílusú oszlopok állnak. Az Eminescu park felöli homlokzatát a díszterem nagy neobarokk elemekkel ellátott ablakai dominálják. Az épület középső része egy börtönt foglalt magába, a vidék akkori legmodernebb létesítményét.
A Törvényszék Maros felöli homlokzata olasz reneszánsz stílusú elemekkel van díszítve.

PÉNZÜGY PALOTA

Revoluției körút 77. szám

Az épület a megyei kincstár részére, a XIX. század végén lett, eklektikus stílusban, épitve. A város egyik legszebb épitménye, bécsi rokokó elemeket tartalmaz, kerek erkélye és a Revoluției körút felöli tornya különleges sajátosságú.

28

A MEGYEHÁZA

Revoluției körút 79. szám

1821-ben neoklasszikus stílusban épült, homlokzatán találhatóak a korinthoszi fővel ellátott oszlopok és a timpanon. 1848-ig az épület pincéi börtönként működtek. Az épületben tartották 1918. novemberében a Román Központi Nemzeti Tanács és a Magyar Kormány Küldöttsége közötti tárgyalásokat Erdély sorsát illetően.

29

A VOLT PREFEKTÚRA

Revoluției körút 81. szám

Az épület 1870 és 1871 között épült neoklasszikus stílusban.
Az építész lemásolta a Megyeháza épületét, megtartván a boltíves bejáratot, a klasszikus oszlopokkal ellátott homlokzatot, a timpanont és az erkélyt. Az emelet egy stukkó elemekkel gazdagon díszített diszteremmel rendelkezik, amely Iuliu Maniu politikus nevét viseli.

03. Jellegzetes épületek

A BOHUS PALOTA

Vasile Goldiș utca 1-3. szám

A palotát Szántay Lajos építette Bohus báró megrendelésére, és 1913-ban lett átadva. Az épület helyet ad üzleteknek, bankoknak, lakásoknak és egy mozgófilmszinháznak (az elsö ilyen jellegü terem ami Aradon épült). Homlokzatát a földszinten egy kristályablakból, travertinböl és sárgaréz díszítésböl álló összetétel ékesíti. Érdemes a felvonók jelenlétét megemlíteni, mint egy, a korabeli modern csúcstechnika képviselöjét, bár ezek ma már nem működnek.

A Vasile Goldiș utca oldalán volt a híres Mănase Ghinga szabóműhelye, aki együttműködött Sever Frențiu festőművészel. A Vasile Goldiș utcai szabóműhelyben olyan román személyiségek jártak mint, többek között Ilie Năstase, Nicu Constantin, Ștefan Bănică, Dan Spătaru. A palota a kor leghíresebb Társaságánál volt biztosítva, a "DACIA ROMANA" - nál. A manzárd lakások, műtermeknek lettek kigondolva, itt alkottak híres művészek, mint Sever Frențiu vagy Takács Mihály.

31

A REINHARDT PALOTA

Revoluției körút 90. szám

A Reinhardt Palota szecesszió stílusban épült, földszinttel és két emelettel, a XX. század elején. A tulajdonosa kívánságára, aki bútorgyáros és tervező létére szerette volna, hogy az épület az akkori idök Európájában divatban lévö stílusban mutatkozzon, megváltoztatják 1898-ban.

32

A SZABÓ PALOTA

Revoluției körút 92. szám

A Szabó Albert Palota szecessziós stílusban a XIX század második felében épült, földszinttel és két emeletel. A tulajdonos, aki üvegáru és porcelán kereskedő, valamint a királyi és császári udvar beszállítója, egy lenyűgöző homlokzatot rendelt, beépitett és hozzácsatolt elemekkel. Sajnos az 1948-ban történt átalakítások miatt sokat vesztett a nagyszerűségéből és méltóságteljességéből.

03. Jellegzetes épületek

A SZERB PALOTA

Sârbească tér 7-8. szám

A Szerb Palota Arad város Szerb Terén van (Piata Sârbească). A XX. század elején Tabacovici Milan tervei szerint épült, bérháznak és a szerb ortodox egyházközség székhelyének. Az épület nagyméretü, földszinttel és két emelettel, három utcára való kiterjedéssel. Megragadják figyelmünket az asszimetrikusan elhelyezett díszítö elemek, amelyek megszakitják a homlokzat egyhangúságát.

ROZSNYAI PALOTA

N. Bălcescu utca 1. szám

A Rozsnyai gyógyszerészek palotája a Nicolae Bălcescu utca 1 szám alatt található. Egy nagyméretű épület földszinttel és két emelettel, mely a XIX század közepén épült. 1902-ben megváltozik a homlokzata, amikor az aradi építész, Steiner József szecessziós stílusúra alakítja, harmonikusan egyesítve a virágokat ábrá-zoló diszítéseket a tulajdonosok szakmájának a szimbólumaival.
Sajnos ez az épület is lényeges átalakításokon ment keresztül 1948 után.

35

A KOVÁCS PALOTA

Vasile Milea körút 18. szám

Babócs István építész tervei szerint 1906-ban építette Kovács Arthúr özvegye. Néhai férje tulajdonosa volt az Abbázia kávéháznak, ismert hazárdjátékos és bonviván volt a XX. század elején. Kovácsné asszony, a város leghíresebb bordélyházának a tulajdonosa volt, név szerint a Kakasos Házé (Casa cu Cocoș).

36

A FENYVES PALOTA

O. Goga utca 3. szám

Fenyves Károly építész palotája az Octavian Goga utca és a Salacz Gyula utca kereszteződésénél található és rendelkezik földszinttel, egy emelettel valamint, a sarkon két emelettel. A tulajdonos tervei szerint 1912 - ben épült. Az épület megragadja figyelmünket a különböző méretü erkélyekkel, kiugró ablakfülkékkel és a sarki loggiával, valamint a Szabadkőművesek szimbólumával.
Ez megkoronázza a dombormüben lévő allegórikus jelenetet a bejárat fölött.

03. Jellegzetes épületek

SZÁNTAY PALOTA

Horia utca 3. szám

Szántay Lajos (1872-1961) Arad város, nemzetközileg is legelismertebb építészei közé tartozik. Lanevschi Gheorghe könyvet írt életéről.

Szántay Lajos, Európa-szerte ismert aradi építész saját palotája a Horia és az Episcopiei utca kereszteződésénél található.
A tulajdonos 1905-ben alkotta ezt a magaspincéből, földszíntből és két emeletből álló mutatós épületet, amelyet egy müvészien látványos, egy a földgömböt tartó torony ural, ezzel bizonyítva az építésznek a világ felé való nyitottságát.

38

ȘTEFAN CICIO-POP EMLÉKHÁZ

St. Cicio-Pop utca 3. szám

Doktor Stefan Cicio-Pop, a Nagy Egyesülés egyik vezetőjének lakóhelye, abban az utcában, amely ma a nevét viseli. A régi földszintes épület 1911-ben nyerte el mai arculatát. A munkálatok Tabacovici Milan építész tervei szerint lettek elvégezve, aki a homlokzat díszeként egy bagolyt helyezett, ami a bölcsességet jelképezi.

39

A FÖLDES PALOTA

str. Șt. Cicio-Pop nr.16

Földes Kelemen gyógyszerész palotája, Tabacovici Milan építész műve, amely egy gyógyszertárat is foglal magába. Belül részben megmaradt a régi berendezés, ami illik a szép külső díszhez, melyet a sarki torony ekesit.

Külön megemlitjuk az orvostudomány meg a gyógyszerészet megalapozóinak medalionja, Hippokratész, Hygiéna és Aesculapos arcképeivel.

03. Jellegzetes épületek

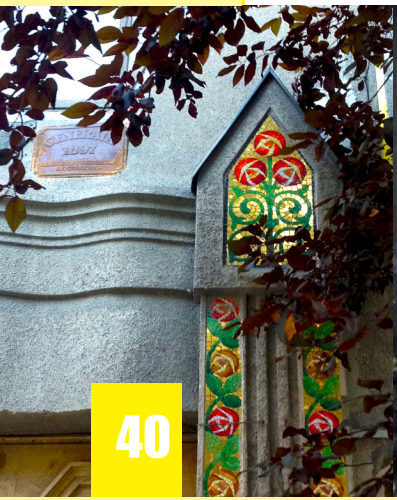

40

A NACHTNÉBEL VILLA

E.G-Birta utca 18. szám

Nachtnébel Ödön villája az Elena Ghiba-Birta utcában, a 18. szám alatt található. A bérház 1911-ben épült Tabacovici Milan tervei szerint, földszinttel és egy emelettel, melynek homlokzata harmonikusan egyesíti a kovácsoltvasból készült virág és növénydíszt, a faragott fával, a virágokból és madarakból álló zöld-arany szinű mozaikot, ezzel egyedi sajátosságot nyújtva az épületnek.

41

A ORR-FÜL-GÉGE KORHÁZ

T.Vladimirescu utca 1.szám

Az épület földszintböl és két emeletböl áll, 1908-ban épültTabacovici Emil tervei szerint. Megfigyelhetjük a terjedelmes tetöteret, amelynek külso oromzatát Arad szabad királyi város címere díszíti. Ebben az épületben működött rövid ideig az Erdélyi Román Nemzeti Gárda föhadiszállása, valamint a Román Központi Nemzeti Tanács néhány irodája. 1918 novemberétől itt volt az Arad Megyei Nemzeti Gárda Parancsnoksága.

42

A DOMÁNY HÁZ

Unirii utca 14. szám

A 14-es számú Unirii utcai bérház Domány István szőnyegkereskedőnek, a királyi és a császári udvar beszállítójának a székhelye volt. A homlokzata példásan lett átalakítva 1902-ben, az aradi Steiner József építész által. A kovácsoltvas elemekből álló egyszárnyas kapu és az azúrkék majolika lapokal díszített homlokzat, egyediséget kölcsönöz az épületnek.

43

A NÁDASDY PALOTA

Meţianu utca 2. szám

A Meţianu utcában elhelyezkedő épület nagyon szép példája az aradi geometrikus szecessziós időszaknak. A épület Reisinger mérnök tervei alapján készült, földszintből és két emeletből áll. Az épületen harmonikusan helyezkednek el a díszítések, a dísztéglák, a majolika, és igy különleges hatást nyújtanak, amihez hozzájárul még a kúpos torony az épület sarkán.

03. Jellegzetes épületek

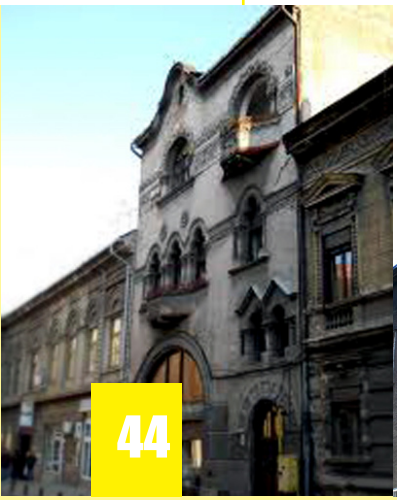

A DIECEZANA

M.Eminescu utca 18. szám

1908-ban épült, lakásokbol és a Püspökség üzletéből áll. A szép homlokzat különböző szintekre csoportosított nyílt formákkal, mint például a vitézkötés, a keretek és a kapu díszítő elemei az épületet a neoromániai stílus építményei közé helyezik.

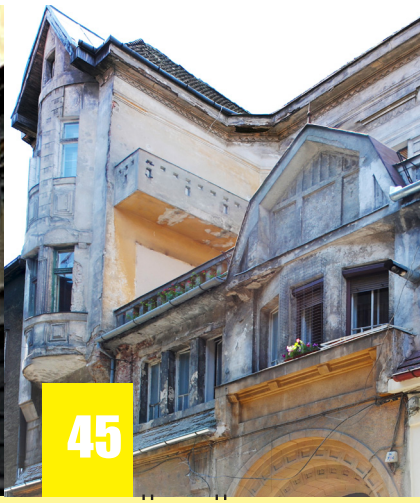

A GÖRÖG KATOLIKUS PLÉBÁNIA

L.Blaga utca 7. szám

A Lucian Blaga utca 7. szám alatt elhelyeszkedő a XX. század elején épült, földszintet és három emeletet magában foglaló épület, amelyben helyet kapnak lakások, üzletek és a plébánia irodái.
Figyelemre méltó eredetiségre vall a nagy terasz a második emeleten melyet két torony fog közre, valamint a harmadik emelet homlokzatának mindhárom oldalán megtalálható folytatólagos erkély.

46

AZ ARADI PREPARANDIA

Preparandiei utca 13. szám

Az intézet I Ferenc császár rendeletére létesült és 1812 november 3-án nyilt meg. A legrégebbi román tanítóintézet a környéken. Az épületet Arsici Sava, aki kétszer volt Arad polgármestere, bocsátotta a Preparandia rendelkezésére. Eleinte a tanítás két teremben zajlott, 1922-ben itt nyilt meg a román ortodox teológiai papnevelde.

A Preparandia első igazgatója Dimitrie Țichindeal volt. Az évtizedek során a tanári karba sok román értelmiségi tartozott mint: Alexandru Gavra, Vincențiu Babeș, Constantin D. Loga, Atanasie Șandor, Teodor Ciontea, Petre Pipoș. Az épület 1860-ig szolgált a román oktatásnak, és mai napig megtartotta a XIX. század elején épitett polgári házak jellegét.

03. Jellegzetes épületek

A SZABADKŐMŰVESEK PÁHOLYA

Dragalina körút 30. szám

1902-ben az Összetartás (”Concordia”) páholy megvásárolta a Művészet, és Szakmai Iskola területén lévő ingatlant a páholyház felépítésének szándékával. Csak két év elmúltával készült el az első szabadkőműves páholyház terve, nagy pénzügyi erőfeszítések által, 1905 ben lett megrendezve a beiktatási szertartás a magyarországi tagok jelenlétében. Jelenleg az épület az Aurel Vlaicu Ipari Iskola dísztermeként szolgál, nemrég lett felújítva.

A POLGÁRI FIÚISKOLA

Lucian Blaga utca 15. szám

A mostani Élelmiszeripari Iskola épülete 1887-ben épült fel, a volt Minorita Gimnázium helyére. A Minorita Gimnázium itt müködött 1801-1872 között, tanítványai közé hires személyiségek tartoztak, mint Csiky Gergely magyar drámaíró, Ioan Slavici román író, Vasile Goldiș, a híres politikus, Mircea V. Stănescu újságíró, Boros Béni vasúti mérnök. A két világháború között fiúiskola volt és a Iosif Vulcan nevét viselte.

49

MOISE NICOARĂ KOLLEGIUM

Moise Nicoara tér 1. szám

Az épület Diescher József pesti építész tervei szerint lett, 1869 és 1873 között, építve, részben a Bibici alapítvány anyagi segítségével.
Iacob Bibici özvegye az egész vagyonát az aradi tanügy támogatására fordította. Az eklektikus stílusú emeletes épület fő homlokzata neoklasszikus, egy impozáns, márvány lépcsőzettel ellátott hallal és egy bőven díszített diszteremmel rendelkezik.
A királyi Főgimnázium 1873 -ban nyitotta kapuit.

Híres tanárai közé tartoznak Márki Sándor, Ioan Goldiș, Burján János, D. Panaitescu Perpessicius. A líceum értékes könyvtárral rendelkezett, benne a XVIII századból való francia könyvekkel és egy régészeti gyűjteménnyel, melyek a későbbiekben a könyvtárnak és a múzeumnak adományoztak. Az iskola előtti parkban Moise Nicoara (1785-1862), hires pedagógus és Ioan Slavici (1848-1925) román prózaíró, az iskola volt tanítványainak mellszobrai állnak.

03. Jellegzetes épületek

50

A NOPCSA PALOTA

Timişorii út 31. szám

A Faipari Iskolacsoport működik az egykori Nopcsa kastély épületében. A kétszintes épület a XVIII. évszázad végén és a XIX. évszázad elején épült a falusi kúriák stílusában, Zselénszki gróf családja által. A nagy boltíves kapu alatt álltak meg a tulajdonosok és a vendégek hintói. A klasszicista stílusú homlokzatot négy oszlop uralja, felettük található a gazdagon díszített erkély. Megjegyzésre méltó az ablakok egyedi, jól megőrzött díszítése.

51

A LEÁNY GIMNÁZIUM

M.Eminescu utca 44/46.szám

A három emeletes épület 1913-ban lett befejezve. A tervező a román tradicionális stílust ötvözte a Brâncoveanu stílussal, mely a XVIII. század elején, Havasalföldön jött létre, és így felhívta a figyelmet a nemzeti érzelmek ébredésére. Ez volt az első közintézmény, amely ebben a stilusban épült. Ebben az épületben határozta el a Központi Román Nemzeti Tanács, 1918. november 15-én a Gyulafehérvári Nemzeti Gyűlés összehívását.

52

TEOLÓGIAI AKADÉMIA

Ac. Teologică utca 9. szám

Az épület 1885-ben, eklektikus stílusban épült az ortodox szeminárium és teológia részére, melyet 1876-ban lettek vontak össze. A telket Sina osztrák báró bacsátotta az egyház használatára, és emiatt a két világháború közötti időszakban az utca a báró nevét viselte. Az épület a klasszicista és a reneszánsz stílus elemeit viseli. A monumentális kétemeletes épület központi részén egy impozáns kupola található, és van egy nagy diszterme is.

53

TÓTH ÁRPÁD HÁZA

Ion Rațiu utca 23. szám

Tóth Árpád magyar költő, Aradon, a Ion Rațiu utcában született. A házat 1931-ben azonosították, amikor is az udvaron faragott követ találtak a költő apjától, Tóth András szobrásztól.

Tóth Árpád (1886-1928) a magyar irodalom fontos személyisége; egy aradi utca viseli a nevét.

03. Jellegzetes épületek

54

A M.A.R.T.A. GYÁR

Aurel Vlaicu út 43. szám

A Daimler modellt Közép-Európa utcáin főleg taxiként használták. 1936-ban még járt Aradon egy MARTA taxi, mely több mint 1 millió kilométert tett meg, a tulajdonosának legnagyobb örömére.

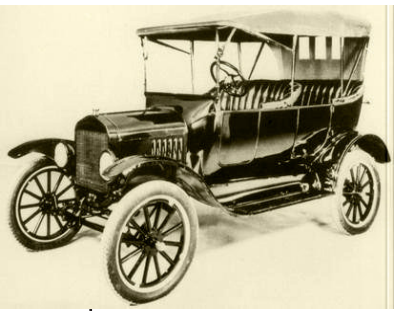

A MARTA autógyár 1905-ben épült, és az első autógyár volt a mostani Románia területén. MARTA a Magyar Automobil Részvény Társaság Arad rövidítése. Optimális munkafeltételek voltak biztosítva, volt öltöző, hideg-és melegvízű fürdő-helyiségek, étkezőterem. 1913-ban a gyár 280 munkással dolgozott. 1912 -ben Austro Daimler átveszi a céget, átalakítja és bevezett új autótípusokat.

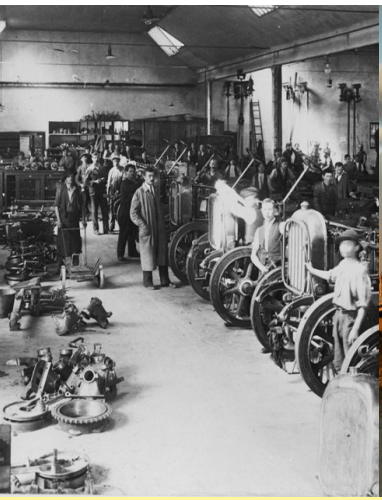

55

A TRAIAN HÍD

Timișorii út

1918-ban, a háború befejezése után, megalapították az Astra gyárat - az első román vagon-és motorgyárat a Weitzer vagongyár és a MARTA gyár egyesülésével. A Ștefan Protopopescu mérnök tervei alapján gyártott Astra-Proto felderítő repülőgépnek egy 300 LE Hispano-Suiza motorja volt. A repülőgépet a román hadsereg nagyra értékelte, és rendelt belőle 25 darabot. 1926-ban az autoipar aradi fejezete véglegesen lezárul.

A híd 1910-ben Robert Toth (1857-1913) resicabányai mérnök tervei alapján épült, a vasszerkezetet a resicabányai gyárak készítették, a díszítés sok szecessziós elemet tartalmaz. A terhelési próba és a hivatalos átadás 1910, november 11-én történt, Arad város vezetősége által. A második világháborúban a hídat dinamittal felrobbantották, de a szerkezete nem sérült meg nagyon, és így pár hónapon belül meg lett javítva.

03. Jellegzetes épületek

56

A SZESZGYÁR

A. Vlaicu út 274/276. szám

A gyár 1851-ben lett alapítva, Adolf Neuman által, aki a Történelmi Csehország -ból (Bohémiából) érkezett. Két nagy tűzvész után, 1884-ben kész lett az aktuális épület, kora legmodernebb gyára Európa délkeleti részén. A műszaki berendezések több mint 100 évig működtek és csak 1990 után lettek lebontva. A gyár és a malom 1922-ben részvénytársasággá lett átváltoztatva és a Neuman család tulajdonát képezte 1948-ig, amikor is államosítva lett.

57

A SÖRGYÁR

Timişorii út 30/32. szám

A volt újaradi sörgyár a város legrégebbi ipari épülete. 1782-ben építette Zselényszky gróf családja, egy sörgyárnak. A felszerelés legnagyobb része 1827 -ben lett Németországból hozva, es a kor legmodernebb felszerelése volt. A barokk stílusú homlokzata az épületnek dísztéglával lett bevonva, és napjainkig megmaradt eredeti fomája és teteje.

58

A VÍZTORONY

Ceaikovski utca 9A szám

A víztorony 1896-ban, a tűzoltók laktanyája mellé lett építve. Tornya 38 méter magas és így a város legmagasabb épülete lett. A tervek Ybl Miklós műhelyében születtek, egy középkori fellegvár mintájára. A felső rész egy nagy víztárolóval lett felszerelve, ahonnan az egész város ivóvíz ellátását biztosította. A dísztéglával bevont épület szépségét kiemelí a korlátok, valamint a felhasznált kovácsoltvas finom díszítése.

03. Jellegzetes épületek

59

A KÁRPÁTY PATIKA

Revoluției körút 23. szám

A Podgoria tér (a volt Motorállomás) és a Revoluției körút sarkán lévő XIX. században épített ház homlokzatán szobrok és féldombormüvek antik görög stílusban talalhatóak. Az épület földszintjén már a kezdetek óta egy patika működik (a Kárpáti patika, az első tulajdonos neve után), mely a mai napig a neoklasszikus fabútorral van bebútorozva.

60

A RÉGI VÁMHÁZ

Traian híd/Timișorii út

A hídfőnél található épület, a XX-ik század elején lett építve. Ott a városi vám több mint 20 éven át működött. A termelök és a kereskedök, akik Bánátból Aradra érkeztek kötelesek voltak a termékekre és a Maroson átvitt szekerekre vámot fizetni. Az emeletes ház homlokzatán a város címere van feltüntetve, a három templomtoronyal, a várral, a kardot tartó karral, valamint egy hullámzó szallagal, mely a Marost szímbolizálja.

61

AZ ANDRÉNYI RAKTÁRAK

Unirii utca 5. szám

Az 1903-ban épült raktárépület báró Andrényi Károly tulajdona volt. A terveket Halmay Andor készítette. Az épület egész szerkezete fémből van, a pincétől a padlásig, csak a körfalak vannak téglából.
A külsö neobarokk dekoráció, valamint a stilizált vasalások teszik az épületet jellegzetessé.

62

AZ ANDRÉNYI RAKTÁRAK

Unirii utca 7. szám

Ugyancsak Andrényi Károly tulajdona, az 1912-ben, Bogdán István tervei alapján épült raktár. Az épület nagy méretü a benti fémszerkezett miatt – ami elég „high-tech" megoldás volt az akkori időkben. A homlokzat dísztéglával lett bevonva, a díszítés geometrikus szecessziós stílusban készült.

03. Jellegzetes épületek

63

A VASLAKAT-HÁZ

Tribunul Dobra utca 7.szám

A Vaslakat-ház 1815-ben épült, és 1851-ben lett emelettel kiegészítve. A homlokzat több módosítást is szenvedett. Az épület sarkán volt egy vastuskó, a középkori mesterségek emléke: annak idején a segédek, akik Aradra érkeztek mesterséget tanulni, felszabadulásuknál különböző fej formájú szegecseket vertek a tuskóba. A restaurált tuskó jelenleg a Megyei Történelmi Múzeumban talalható.

64

MUNKÁS-OTTHON

Paris utca 2. szám

Az épület 1913. május 1-én lett átadva, és a helyi Sociáldemokrata Párt és a szakszervezetek székhelye volt. Eklektikus stílusban lett építve, a központi részén egy nagy kupola található, a két épületszárny a neoklasszicista stílus elemeit tartalmazza.

65

66

NEMZETI BANK

Revoluţiei körút 72. szám

A bank 1909-1910-ben között épült, Hubert József épitész tervei alapján és vezetésével. Az eklektikus épület központi része a görög templomok mintájára készült, a bejárat fölött négy oszlop található, rajta egy háromszögű oromzattal, melynek csúcsán található az intézmény szimbóluma, egy méhkaptár. A szélsö szimmetrikus részek a reneszánsz stílus elemeit tartalmazzák.

VICTORIA BANK

Horia utca 2. szám

Az eklektikus stílusú épület mint a Victoria Bank székhelyet lett a XIX. század utolsó tizedében építve. Az épület homlokzatán a firenzei reneszánsz stílus elemei találhatóak.
Az emeleten lévö loggiák eme stílusra jellemzöek de vannak neobarokk elémek is, mint például az oszlopok és az ablakok. A földszinten hosszú ideig a CEC (Országos Takarékpénztár) működött, ma az Alpha Bank székhelye.
Az emeleten néhány aradi parlamenti képviselö irodája működik.

03. Jellegzetes épületek

CRUCEA ALBĂ (FEHÉR KERESZT) HOTEL

Revoluției körút 98. szám

A szálló 1840-ben, az osztrák Franz Mahler építész tervei alapján épült. Az épület előtt volt a postakocsí-állomás, mely Bánátot Erdéllyel kötötte össze, a vasút építése előtt. Fél évszázadig Arad legelegánsabb és legismertebb szállodája volt, a városban itt lett bevezetve először melegvíz a szobákba. Az épület nagytermében koncertezett Liszt Ferenc, Ifj. Johann Strauss, Johannes Brahms, Pablo Casals.

A szálloda híres vendégei voltak: Ferencz József osztrák császár, a szuezi csatorna tervezője, Ferdinand Lesseps, valamint a francia zeneszerzök Leo Delibes és Jules Massenet, az írok Ion Luca Caragiale, George Coşbuc, Octavian Goga, Krúdy Gyula, Móricz Zsigmond.

68

BOUL ROSU (VÖRÖSÖKÖR) FOGADÓ

T. Dobra utca 22.szám

A fogadó a Maros déli részéröl érkezett termelöket és kereskedöket szállásolta el, a híres aradi vásárok alkalmával, melyeket évente többször is megrendeztek, és egy hétig tartottak. A sarkon működött a szálloda része, a földszinten az étterem és az épületben voltak istálők is.

69

ABC-ul DE AUR (ARANY ABC) FOGADÓ

Sinagogii utca 2. szám

A fogadót 1820-ban építették, neoreneszánsz stílusban, eredetileg kereskedelmi raktárnak.
A nagyon szép vasalások a balkonon, a tulajdonos monogramját viselik.
A sarkon egy vörös márványtábla áll „Zum goldenen ABC" felirattal.

03. Jellegzetes épületek

70

A RÉGI KASZINÓ

Dragalina körút 27. szám

Megépítve 1872-ben, neobarokk és neoklasszikus stílusban, a mondén világ kedvenc szórakozóhelye lett. Az évek során mint kaszinó, majd mint a város kiállítóterme és mint eseményterem lett használva, az elegáns nyári kert télen korcsolyapályává lett átalakítva.

71

AZ ARADI VASÚTÁLLOMÁS

Gării tér 8-9. szám

1858. október 25-én felavatták Arad első vasútállomását, az első vonat érkezése alkalmával, mely Kürtös felöl jött. A vonat két gőzmozdonyból, két csomagszállitó és három első osztályú vagonból állt. A vasút fejlesztése, különösen Temesvár felé, kapitális fontosságú volt a város fejlödésében.

Az aradi vasútállomás egy meghatározóan kiemelkedő epitészetis munka, mely szecesszió stílusban, 1909 és 1912 között, Pfaff Ferenc magyar épitész tervei alapján épült. Eme remekmű részleteit Szántai Lajos dolgozta ki. Alkotása a szecesszió, Arad városának reprezentatív stílusában épült.

Egy fontos fordulópont a másodikvilágháborúban, 1944 októberében volt, amikor az állomást a német csapatok erősen bombázták, de 1950 és 1953 között újra lett építve.

03. Jellegzetes épületek

72

A BELLER HÁZ

Timişorii út 18. szám

Az Újarad név ellenére, a városrész, melyben Arad város legrégebbi épületei találhatóak, a német karakterét és kulturális függetlenségét a Bajorországból érkezett svábоknak köszönheti, akik magukkal hozták a vallási és zenei kultúrájukat, valamint a rájuk jellemző szervezést és hatékonyságot.

Mint egy jellegzetes pelda a sváb háztartása Ujaradnak, a Beller ház megtartja a tipikus jómódú sváb polgári ház elemeit a XIX. századból: a késöi barokk stílus, az ablakok díszét, a nagy boltíves kovácsoltvas kaput (sajnos már nem az eredeti). A ház ismert még az Ágyúgolyós Ház nevén is, mivel a falában, az 1848-1849-es bombázásoktól, piramis formában, ágyúgolyók vannak beépítve.

73

A ROMÂNUL PALOTA

Vasile Goldis utca 18. szám

Itt volt a Românul című újság székhelye, Vasile Goldiș markáns politikai személyiség vezetése alatt, valamint az ö lakhelye is, élete utolsó részében. Ma itt egy emlékmúzeum működik, ahol régi iratok, dokumentumok, valamint gazdag levelezés (I. L. Caragiale, Octavian Goga, Nicolae Titulescu között), bútordarabok, fényképek, könyvek stb. talalhatóak.

Vasile Goldiș (1862-1934) volt pedagógus, politikai személyiség, Román Akadémia tisztelettbeli tagja, román történelemben döntő szerepe volt az 1918-as Nagy Eggyesülés tárgyalásaiban.

03. Jellegzetes épületek

74

ARAD VÁRA

Subcetate (Váralja)

Mária Terézia osztrák császárnö (1717-1780) rendelte el Arad Várának a megépitését; az épiitkezést 1762-ben kezdték meg, az osztrák épitész, Ferdinand Philipp Harsch tábornok tervei alapján.

Az aradi vár egy nemzeti jelentőségű történelmi emlékmű; a formája csillag alakú, hat bástyája van, kései Vauban rendszerben épült, amely lezárjá Erdély csillagformájú katonai épîtményeinek sorozatát.

A falak téglából lettek épitve és földel feltöltve, a vastagságuk kb 3 méter és annak idején a védösáncrendszere a Maros vízével volt megtöltve. A falak úgy voltak megdöntve hogy a tűzérségi lövedékek lepattanak rola.

A belső részen három fő épület kapott helyett, és pedig a parancsnokság, a várőrség és a kolostori kórház. A várat csak egyszer ostromolták meg, az 1848-1849-es forradalom alatt, de az ostrom kilenc hónapon keresztül tartott. A vár mint katonai börtön is működött, több forradalmár volt ide bezárva, velük együtt a 13 tábornok, akiket az osztrák katonai hatóságok 1849-ben a vár mellett kivégeztek. A bebörtönzés alatt 4317 személy halt meg tífuszban és a rossz bánásmód miatt.

Kétségtelen hogy a leghíresebb rab Gavrilo Princip volt, az 1914-es szarajevoi gyilkosság után.
1989 december 21-én, a forradalomban, a várbeli katonaság a forradalmárok oldalára állt,és igy Arad szabad város lett.

04. Közterületi emlékművek

75

NEPOMUKI SZENT JÁNOS SZOBOR

Episcopiei utca és Desseanu utca sarkán

A város legrégebbi műemléke, az eredeti szobrot jelenleg az aradi római katolikus templomban őrzik, az Episcopiei utcán lévő kis téren kiállított másolatot az aradi Takács képzőművész készítette.

A szobrot 1729-ben emelték, közvetlenül a cseh püspök szentté avatása után. Mint a vizek és a hidak védőszentje, a szobra eredetileg a Maros partra, a Só vám épülete mellé volt felállítva. A jelenlegi helyére 1880-ban került, a városháza megépítése és a Maros védögátjának a megemelése után. A színes szobor egy bécsi műhelyből származik, és egy ismeretlen szobrász műve. A szent papi öltözetben van ábrázolva, kereszttel a kezében, gazdag barokk díszítéssel.

76

A SZABADSÁG SZOBOR ÉS A DIADALÍV

A Román-Magyar Megbékélés Parkja

A Diadalívet Ioan Bolborea szobrász tervezte és a forradalmat szímbolizálja a három román fejedelemség. Alatta lépkednek a bukaresti forradalmárok, míg a diadalíven Havasalföld, Erdély és Moldva 1848-as mozgalmai vezetöinek a dombormüvei találhatóak, köztük Nicolae Bălcescu, Avram Iancu és M. Kogălniceanu. Ugyanitt szerepel Avram Iancu megbékélése Kossuth Lajossal is.

A Szabadság szobor, Zala György szobrász műve 1890. október 6-án lett felavatva. A szoborcsoport központi alakja a Szabadságot szímbolizálja. A négyes szoborcsoport a következő részekből áll: Az ébredő szabadság, A harckészség, Az áldozatkészség, valamint A haldokló harcos. A szobor talapzatán az aradi 13 vértanú dombormüvei találhatóak. A Megbékélés Parkja 2004. április 25-én lett felavatva a román és a magyar köztársaság kormánya képviselöinek jelenlétében.

04. Közterületi emlékművek

77

A MÁRTÍROK KERESZTJE

Mihai Eminescu tér, Eminescu park

Az emlékmű Silvestru Rafiroiu (1902 - 1961) aradi építész alkotása, aki egyike volt a modernista irányzat első képviselöinek, az ország nyugati részében.

Az emlékmű 1936-ban lett megvalósítva Arad főépítésze, Silvestru Rafiroiu tervei szerint az 1918-1919-es mártír román ortodox papok emlékére. Eredetileg a Piata Podgoria-n (Motorállomá-son) lett felállítva, de mivel a kommunista hatalom 1960-ban eltávolította, a Gáji kolostorban őrizték 30 esztendeig.
Az emlékmű visszaállítása az 1990-es években történt.

78

AZ ARADI 13 VÉRTANÚ EMLÉKOSZLOPA

13 Martiri tér, Subcetate (Váralja)

Az emlékmű szímbolikusan jelöli a 13 magyar főtiszt kivégzési helyét, akik az 1848-as forradalom (a Habsburg uralom alóli felszabadítási harc) végén végeztek ki. Az emlékmű nagyon rövid idő alatt zarándokhely lett, mivel a golyó általi kivégzések a vár területén történtek, míg a kötél általi kivégzések, e helytől 200 méterre északra (a Vesztőhelyen), és igy ez a legközelebbi látogatható hely a civilek részére.
Az emlékmü 1881. október 6-án lett felállítva, az emlékbeszédet Barabás Béla fiatal ügyvéd tartotta.

Mint árulókat, az osztrákok kivégeztek 13 tábornokot (hárman magyaroknak vallották magukat, hárman németnek, ketten osztráknak, ketten örménynek, 1 szerbnek, 1 horvátnak, 1 szlavónnak), akik mind főtisztek voltak Bem Jozsef tábornok csapataiban.

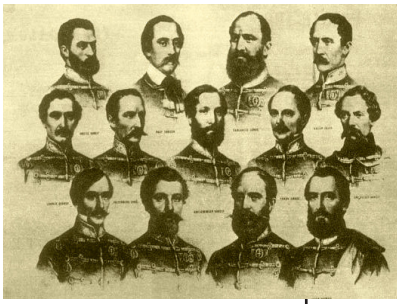

04. Közterületi emlékművek

79

A SZENTHÁROMSÁG SZOBOR

A “Ioan Slavici” Klasszikus Színház elött

Ez a műemlék a lakosság pénzadományaiból száz évvel ezelőtt jött létre. Ezzel köszönték meg Istennek, hogy megszabadította Aradot a pestistől 1737–1738 -ban. Mivel a város központjában, a Körúton, a Klasszikus Szinház előtt volt elhelyezve, 1957-ben a kommunista hatóságok eltávolították azzal az indokkal, hogy a, várostervezés szem-pontjá-bol nem illik a kö-rülőtte lévö épületek mellé.

Az 1989-es forradalom után több polgári és vallásos szervezet kifejezte kívánságát hogy a műem-léket állítsák vissza, de a kezdeményezés csak 2007-ben valósult meg, a Városi Tanács határozata alapján. A műemlék 12 méter magas, egy mészkő obeliszkből áll, lépcsös alapzaton, rajta egy bronz szoborcsoporttal, amely a Szentháromságot jelképezi.

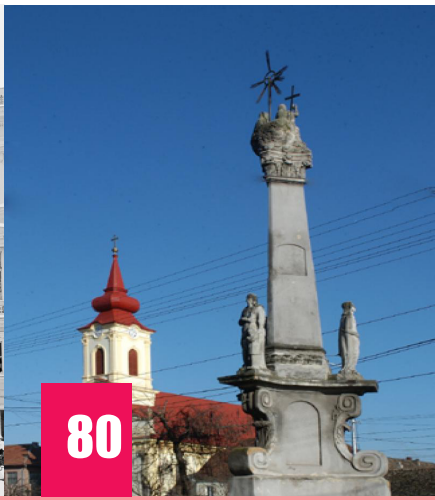

80

A SZENTHÁROMSÁG OBELISZK (A PESTIS-OBELISZK)

Timişorii út

Az emlékmű Igéret-oszlopnak is el van nevezve. Ez utóbbi elnevezés, a római-katolikus ó-aradi polgárok ígéretére hivatkozik, akik megígérték, hogy egy oszlopot emelnek a Szentháromságnak saját oltárral, köszönetként, hogy életben maradtak az 1732-1738 közötti pestisjárvány után.

Az emlékmű 1745-ben készült el, és egy évvel később az Szabadság téren (a mostani Avram Iancu tér) lett felállítva a régi Városháza elé. 1882-ben lebon-tották.

1886-ban Újáradon is emeltek egy Szentháromság szobrot, amelyet 2012-ben restauráltak és átköltöztettek a római katolikus templom elé.

04. Közterületi emlékművek

81

CHORIN A. MELLSZOBRA

Izraelita temető

Guttmann Jakab szobrászművész alkotása, a nagy zsidó személyiség Chorin Áron mellszobra 1851-ben lett felállítva; jelenleg csak a rabbi kriptáját lehet meglátogatni.

A mellszobor Chorin Áron rabbit ábrázolja aki a zsidó vallás reformációjának az úttörője

82

SZENT FLORIÁN" SZOBOR

A.Guttenbrunn utca 135.szám

Szent Flórán szobra Új-Aradon 1869-ben lett emelve a Dambacher és Anton Sachs családok adományaiból, és egy ismeretlen szobrász műve. A szép színes szobor Szent Flóriánt ábrázolja, aki a tűzoltók védőszentje, rajta római katonatiszti egyenruha, fején sisak, jobb kezében vizeskorsó a tűz oltására, a bal kezében egy zászló található.

83

MELLSZOBROK

George Enescu tér / Teológiai Akadémia területe

A Kultúrpalota előtti George Enescu téren, az idők folyamán mellszobrok lettek felállítva azon személyiségek emlékére, akik hozzájárultak a város fejlődéséhez: Petru Pipoș, Gherghe Popa de Teiuș, Ioan Rusu Șirianu, M.V. Stănescu, A.D. Xenopol vagy George Coșbuc. A Teológiai Akadémia területén, meg lehet találni Theodor Ciontea professzor mellszobrát, aki az aradi Preparandia tanára volt, földrajzot és biológiát oktatott.

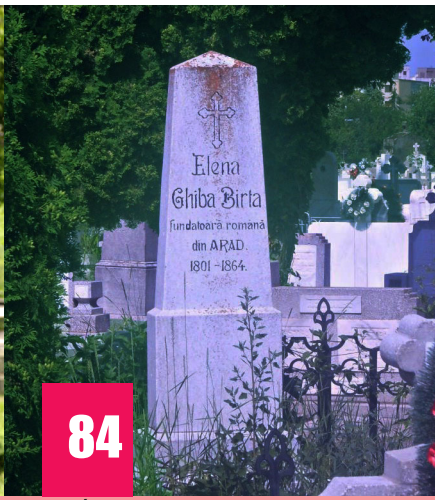

84

SÍROK

Az Eternitatea temetőben (Felsőtemető)

Az Eternitatea temetőben érdekes, művészi síremlékekkel találkozhatunk, soknak az építészeti értéke hasonló az ott eltemetett személyekével: Elena Ghiba-Birta sírja, Vasile Goldiș és Elena Goldiș síremléke, Ioan és Coriolan Petranu vagy Ioan Popovici Desseanu síremléke.

VI. Kapcsolatok

Ioan Slavici Klasszikus Színház
www. teatruclasic.ro
Revoluției sugárút 103. szám
tel. +40 257 280 016

Aradi Állami Filharmónia
www.filarmonicaarad.ro
George Enescu tér 1. szám
tel. +40 257 281 554

Arad Megyei Művészeti Központ
www.ccja.ro
George Barițiu utca 16. szám
tel: +40 357 405 386

Aradi turisztikai információs központ
www.primariaarad.ro
Revoluției sugárút 84-86 szám
tel. +40 257 270 277

A.D. Xenopol Megyei Könyvtár
www.bibliotecaarad.ro
Gheorghe Popa de Teiuș utca 2-4. szám
tel. : +40 257 256 510

Aradi Múzeum Komplexum
www.museumarad.ro
Enescu tér 1. szám
tel: +40 257 281 847

Delta Művészeti Galéria
www.galeriadelta.com
Mihai Eminescu utca 2. számtel. +40 257 / 281 371

Események V.

ZENE :
Filharmóniai évad: október - június
Open Air opera gála
Aradi Zenei Ősz
Karácsonyi és Újévi Szimfónikus koncert

SZÍNHÁZ :
Színházi évad október - június
Nemzetközi Klasszikus Színházi Fesztivál
Nemzetközi Színházi Fesztivál francia nyelven, fiataloknak - Amifran
Euromarionete Nemzetközi Bábmüvészeti Fesztivál
Eurounderground Színházi Fesztivál

MÚZEUMOK / KÖNYVTÁRAK :
Nagyon Rövid Filmek Fesztiválja
Múzeumi éjszakák
Könyvtárak éjszakája
Régi-Könyv Kiállitás

EGYÉB :
Kisebbségek Fesztiválja
Aradi napok
Borfesztivál
„Ghiocelul de Argint" Zene és Táncfesztivál
Fúvószene és Mazsorett Fesztivál
Minden csütörtökön - szimfonikus koncert

VI. Hasznos tudnivalók

SÜRGÖSSÉGI:
Bármilyen eredet**ű** sürgősség esetén, hivják a 112-es számot

PÉNZNEM :
Romániában a pénznem a Lej (Leu/Lei) (röviditve RON) mely 100 bani-ból áll. A papírpénzek a következőek: 500, 200, 100, 50, 10, 5, 1 lei/leu. Az érmék 50, 10, 5 és 1 bani/ban.

VALUTAVÁLTÁS :
A valutaváltók általaban hétfőtől péntekig 09.00 – 18.00 óra között tartanak nyitva. A valutaváltás a központban lévő bankokban is lehetséges, de a valutaváltok előnyösebben váltanak.

NYITVATARTÁS :

Bárok és éttermek:
Egyes kávézok reggel nyitnak, mások csak délben. A többsége 24 órakor zár.
Templomok :
A többsége hétfőtől szombatig 8.00 – 20.00 óra között tart nyitva. Vasárnap minden templom nyitva van a liturgiák alatt.
Múzeumok és galériák :
Hétfőn zárva vannak, a többi napokon 9.00 órától 18.00 óráig vannak nyitva.

NEMZETI ÜNNEPEK :
A bankok, a közhivatalok és az üzletek nagy része, valamint a múzeumok, nemzeti ünnepnapokon zárva vannak.
A legfontosabb ünnepek:

Január 1. – Újév
Május 1. – Munka ünnepe
Augusztus 15. – Szüz Mária menybevétele napja
December 1. – Nemzeti ünnep
December 25-26. – Karácsony
Változó – Húsvét és Pünkösd hétfője

Helyi különlegességek VII.

Pécskai kenyér

Nagylaki szalámi

Tornyai lepény

Kürtösi paradicsom

Ménesi bor (kadarka)

Helyi túrófélék

Vasárnapi tyúkhúsleves

Mákos, diós és almás beigli

Disznó felvágottak

Fehér-Körös-völgyi szilvapálinka

Gyümölcs - krémlevesek

Töltike szölölevélben

Gyógyteák

Szirupok és dzsemek

Méhészeti termékek

Lippai ásványvíz

VIII. Szállás

Continental Forum Arad **** Bd. Revoluției nr. 79-81
tel. : +40 372 578 800, web : www. continentalhotels.ro

Hotel Ardealul * ** Bd. Revoluției nr 98
tel. : +40 257 280 840 web : www.hotelardealul.ro

Hotel Aradul * ** Bd. Decebal nr. 9
tel. : +40 257 280 894 web : office@hotel-arad.com

Best Western Central Hotel * ** str. Horia nr. 8
tel. : +40 257 256 636 web : www.bwcentral.ro

Hotel Maxim* ** Calea Radnei nr. 122
tel. : +40 257 219 288 web : www.hotelmaxim.ro

Hotel Parc * ** Bd. Dragalina nr. 25
tel.: +40 213 150 140 www.arad.imparatulromanilor.ro

Hotel Grüß Gott **** str. Marașești nr.52A

Hotel Coandi* ** Calea Romanilor nr. 47
tel. : +40 257 28 77 77 web : www.hotelcoandi.ro

Hotel Phoenix * ** Calea A. Vlaicu nr. 267
tel. : 0257 229 110 web : www.hotelphoenix.ro

Hotel Iris* ** str. Căpitan Ignat nr. 1
tel. : +40 257 285 499 web :www.hotel-iris.ro

Hotel President* ** Calea Timișorii nr. 164
tel. : +40 257 278 804 web : www.hotel-president.ro

Hotel Crişana Arad* ** Str. Petru Rareș nr. 24
tel. : +40 257 230 220 web : www.hotelcrisanaarad.ro

Hotel Queen* Str. C. Brâncuși nr. 20-22
tel. : +40 257 289 905 web : www.hotelqueen.ro

Étkezés IX.

RETRO B-dul Revoluției nr. 89
tel: +40 257 214 110 www. restaurantretro.ro

COANDI Calea Romanilor 47
tel. +40 257 28 77 77 contact@hotelcoandi.ro

COANDI MIC Piața Avram Iancu nr.11
tel: +40 257 214 999 www.hotelcoandi.ro

ALTE POST BIERHAUS Str. 1 Decembrie 1918 nr. 8
tel : +40 257 211 882

LA PERGOLA Bd. Revoluției nr. 46-48
tel. +40 257 255 233 office@lapergola.ro

HOTEL MAXIM Calea Radnei nr. 122
tel: +40 257 219 288 reservations@hotelmaxim.ro

ORNELLA
Micalaca, Zona 300, bl.329
tel. +40 257 272 720 micalaca@restaurant-ornella.ro
Calea A. Vlaicu, Bl, Z22, sc. C
tel. +40 257 272716 vlaicu@restaurant-ornella.ro

TENIS PROFI Faleza Muresului, lânga Podul Decebal
tel.: +40 257 281 354 tenisprofi_arad@yahoo.com

MAREM Calea Victoriei nr.20
tel. +40 257 257 011 www.hotelmarem.ro

RATIO WEST Str. Ioan Budai Deleanu nr. 15
tel. +40 257 282 328 ratiowest@clicknet.ro

PIZZA 5 COLTURI
Cartierul Aurel Vlaicu str. Obedenaru nr. 22
tel. +40 257 273 273
Complex Gemi Center
tel. +40 257 277277
Piața Gării-Non Stop
tel: +40 257 270037
www.pizza5colturi.ro

TRANSILVANIA Str. Nicolae Bălcescu nr. 2
Tel: +40 257 281 478

X. Tartalom

	Bemutatás	pag.	03
I.	Történelmi referenciák	pag.	04
II.	Javasolt útvonalak	pag.	06
	A Maros mentén	pag.	06
	Keresztül a város központján	pag.	08
	A Maros túloldalán	pag.	10
III.	Látnivalók	pag.	12
	01. Kulturális intézmények	pag.	14
	02. Templomok	pag.	20
	03. Jellegzetes épületek	pag.	32
	04. Közterületi emlékművek	pag.	68
IV.	Kapcsolatok	pag.	76
V.	Események	pag.	77
VI.	Hasznos tudnivalók	pag.	78
VII.	Helyi különlegességek	pag.	79
VIII.	Szállás	pag.	80
IX.	Étkezés	pag.	81
X.	Tartalom	pag.	82

Általános térkép a városról	I. boritón
Történelmi belváros térképe	II. boritón

Jegyzet

Jegyzet